

Joku iso Sali, Vuorikatu 22

Perustamiskokouksen jälkeisenä päivänä pidettiin Vuorikatu 22 osoitteessa laajempi yleisötilaisuus, jossa esiteltiin yhdistyksen toimintaa. Koska kyseessä oli suuri kokous, ja yhdistys oli jo perustettu, oli kokouksen pitämiseen todennäköisesti myös viranomaisten lupa.

Kokouksessa Lucina Hagman piti vieläkin muistellun puheen ”Mitä ei kukaan muu voi saada aikaan, sen voipi äiti...” Paikalla ollut yleisö on muistellut, kuinka sytyttävä ja inspiroiva tämä puhe oli. Cely Mechelin esitteli järjestöä ja sen suunnitelmia muuten, pidettiin linjapuheita ja tutustuttiin emissaarien toimenkuviin. Nykyinen rakennus on vuodelta 1923.

Marttojen Kotiapulaiskoulu ja talouskoulu sekä ensimmäinen neuvonta-asema. Mannerheimintie 13

Helsingin Marttayhdistys perusti Kotiapulaiskoulun, josta tuli myöhemmin talouskoulu. Sen omavastuuosuutta hankkiakseen martat pitivät isoja myyjäisiä Vanhalla ylioppilastalolla. Tontti on Kiasman takana ja ilmeisesti tuolle paikalle rakennetaan nyt Musiikkitaloa.

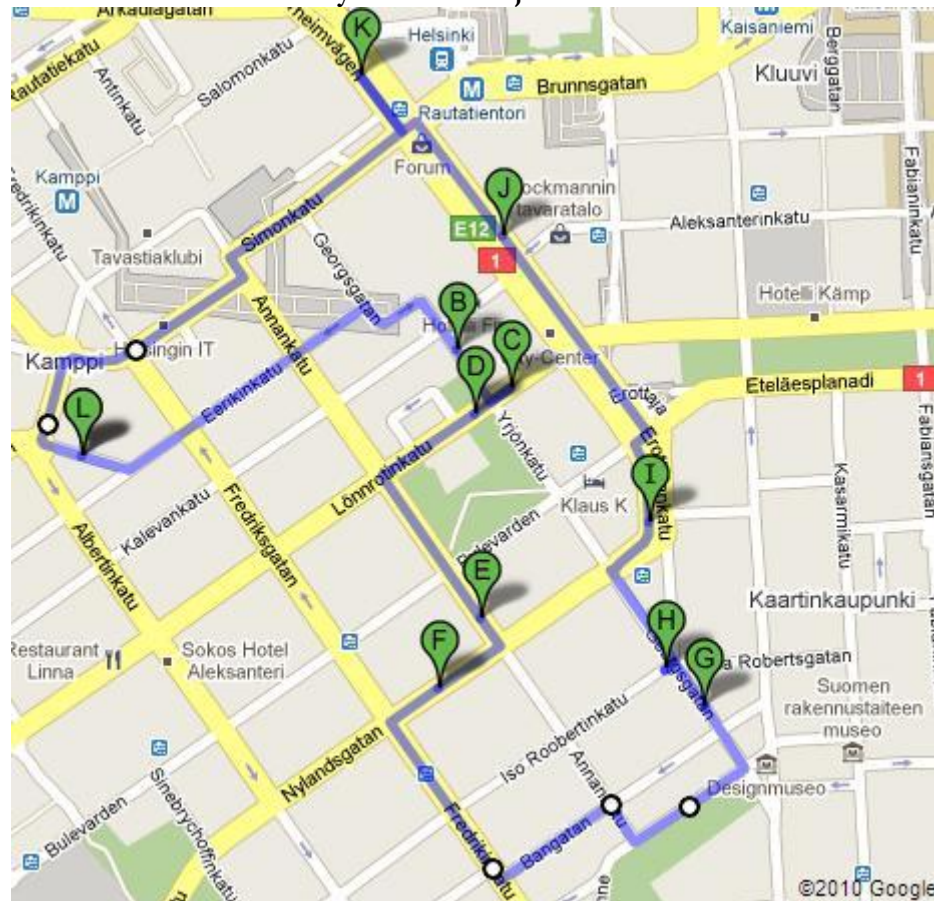
Hietaniemen hautausmaa

Esimerkiksi Hietaniemen hautausmaalle on haudattu Lucina Hagman, Alli Nissinen, Ester Ståhlberg, Manja Haltia ja monet muut marttojen kanssa toimineet naiset.

* * * *

Kävelee Marttojen kanssa

Historiallinen kävelyretki Marttojen alkuvaiheita muistellen

Suunnittelu: Marttojen perinnetietokeskus Kirsi Vesterbacka, 2010
Kartta toteutettu Googlen karttapalvelun avulla.

A. Marttakeskus, Lapinlahdenkatu 3

Marttaliitto muutti Lapinlahdenkadun marttoja varten uusittuihin tiloihin 2008 kesällä. Uudenmaan Marttojen muutto tapahtui vuotta myöhemmin. Kiinteistössä sijaistee nykyisin Ravintola Martta sekä Marttojen Deli –kahvila.

B. Allin ja Lucinan koulu, Yrjönkatu 24

Marttajärjestön alkuun paneva voima oli Lucina Hagmanin ystävältään Charlotta Lydeceniltä Raja-Karjalasta saama kirje. Siinä kerrottiin kuinka ankeissa oloissa ja helposti johdateltavissa oppia saamattomat, lukutaidottomat kansannaiset olivat. Lucina Hagman ja hänen opettajatoverinsa Alli Nissinen keskustelivat kirjeen sisällöstä välitunneilla koulun käytävässä. Nämä keskustelut johtivat siihen, että päätettiin koota isompi joukko naisia keskustelemaan siitä, mitä voitaisiin tehdä. Nykyinen koulu on 1930-luvulta.

C. Finlands svenska Martaförbund, Lönnrotinkatu 3.

Martat jakaantuivat kielen mukaan kahtia vuonna 1924. Yhteistyön jatkamiseksi perustettiin Marttojen keskusvaliokunta. yhä vielä, lähes 100 vuotta jakaantumisen jälkeenkin, monet asiat tehdään yhdessä. Esimerkkinä tuleva Yhteisvastuuhanke, 2009 vauvasukkatalkoot, toimita Nkf:ssä ja ACWW:ssä jne.

D. Marjaomenapuu muistolaattoineen Lönnrotinpuistikko.

Vuonna 1969 istutettiin Marttajärjestön 60-vuotisjuhlan kunniaksi marjaomenapuita eri puolille maata. Suomen- ja ruotsinkielisten marttojen yhteinen puu istutettiin Lönnrotin puistikkoon. Puu kasvaa ja voi hyvin. Alla kivi muistolaattoineen.

Lasipalatsiin, entisen kalakaupan tiloihin. Tarkka kohta ei ole tiedossa. Suurissa näyteikkunoissa esiteltiin tärkeitä pula-ajan aiheita ja tehtiin samalla yhdistystä tunnetuksi. Asemalla pidettiin myös kursseja ja myytiin ohjekirjoja ja pukukaavoja. Toiminta päättyi Lasipalatsissa 1950-luvulla, mutta sitä jatkettiin Helsingin tavarataloissa, ainakin jo 1952 uudella Sokoksella. Neuvonta-asematoimintaan palattiin 1958 jolloin Helsingin Marttayhdistys muutti Marttataloon. Neuvonta-asematoiminta lopetettiin 1993, jolloin Helsingin Marttayhdistys oli antanut asiakas- ja puhelinneuvontaa 52 vuotta. Puhelinneuvonta siirtyi tuolloin Marttaliitolle, joka alkoi tarjota valtakunnallista puhelinneuvontaa.

L Marttakeskus Lapinlahdenkatu 3

Paluu Marttekeskukseen.

Eikä tässä ollut vielä edes kaikki! Helsingistäkin löytyy lisää martoille merkittäviä paikkoja. Samanlaisia retkiä voi suunnitella muillekin paikkakunnille. Mikäli innostutte asiasta, olisi hienoa saada reitit opastusteksteineen Syreenin kokoelmiin.

* * * * *

Bonusosuus kohteita nopeille juoksijoille:

Cely (ja Leo) Mechelinin koti, Fabianinkatu 16

Neiti Cely Mechelin oli kutsunut 29.3. kotiinsa naiset, jotka tahtoivat perustaa Sivistystä kodeille –yhdistyksen. Tuossa kokouksessa Mechelinen kodissa **yhdistys perustettiin virallisesti**. Sen toiminta oli aiempina päivinä suunniteltu valmiiksi niin, että tässä kokouksessa annettiin virallinen vahvistus asialle. Myöhemmin samana päivänä toimikunta päätti antaa säännöt Leo Mechelinin tarkistettavaksi.

Marttojen mämää, munia, voita.
Leipää ja lanttua, myös omenoita,
Jauhoja juustoja, parhaita aivan
::: Nyt markkinoilla on :::

Mattoja, liinoja, kankaita muita,
Vaatteita valmiita niin kehituita,
Näppärän nopsasta Marttjen työstä
::: Nyt markkinoilla on :::

Marttojen tuotteita kelpaapi ostaa,
Hintahan hyvähän sopiipi nostaa,
Marttojen työ kaikki kestävän hyvää
::: Nyt markkinoilla on :::

Huolet ja murheet saame nyt heittää,
Martat ne kahvia kaikille keittää,
Marttojen kahvi se mainion hyvää
::: Nyt markkinoilla on :::

Vuonna 1916 järjestettiin Martta-yhdistyksen marttamarkkinat Helsingissä. Ne olivat runsaine neuvonta- ja myyntipöytineen todellinen menestys. Ohjelmaakin esitettiin, sillä Emäntälehti 7/1916 julkaisi nimimerkin A.N. kirjoittaman runon. Runo on mitä ilmeisemmin Alli Nissisen käsialaa..

K. Neuvonta-asema, Lasipalatsi

Helsingin ensimmäinen marttakerho oli Töölön ompeluseura, joka perustettiin 1900. Sen puheenjohtajana toimi Maissi Erkko, joka luopui tehtävästään seurattuaan miestään maanpakoon. Ajat olivat vaikeita. Helsingin Marttayhdistys, kuten monet muutkin isojen kaupunkien yhdistykset, pitivät ainakin pula-aikana omaa neuvonta-asemaa. Helsingin neuvonta-asema perustettiin 1941 Marttojen talouskoululle, josta se siirrettiin 1943 keskeisemmälle paikalle

E. Dagmar Neoviuksen koulu, Annankatu 12

Neoviuksen valmistavalla koululla pidettiin kolme kokousta ennen järjestön varsinaista perustamista 26.-28.3. Kahdessa ensimmäisessä kokouksessa päätettiin tulevan yhdistyksen hallinnosta, säännöistä, ja muusta toiminnan organisoinnista, kolmannessa kokouksessa oli mukana myös tulevia emissareja eli neuvontatyöhön lähteviä lähetejä. Koulurakennus oli tuolloin uusi, se oli valmistunut vasta 1898.

F. Marttalo, Uudenmaankatu 24

Alli Nissinen lahjoitti Marttaliitolle testamentissaan 1926 Uudenmaankatu 24 kiinteistössä olleen tontin koulurakennuksineen. Jo tätä ennen marttojen toimisto ja Emäntälehdessä ”päätoimitus” olivat sijainneet joitain aikoja kyseisessä kiinteistössä. Kun koulusta vastannut opettaja jäi eläkkeelle, ryhdyttiin kiinteistölle suunnittelemaan jatkokäyttöä. Rakennettiin Marttatalo, johon tuli myös Marttahotelli ravintoloinen. Talo oli marttojen käytössä 1958-2008. Nykyisin talossa toimii pakolaishallitus. Seinään on kiinnitetty muistolaatta, mutta Martta-hotellin nostalginen valomainos on poistettu.

G. Eva Ahlströmin koti, Yrjönkatu 2

23.3.1899 klo 18 pidettiin Eva Ahlströmin kodissa ensimmäinen kokous, jossa yhdistysideasta keskusteltiin. Koska tuolloin ei ollut kokoontumisvapautta, tulivat noin 20 naista tulla paikalle omia teitään yksittäin ja salaa. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Lucina Hagman ja sihteeriksi Annie Furuholm. Todettiin, että ajankohta on mitä sopivin ja että henkilökohtainen kanssakäyminen on paras keino viedä viestiä eteenpäin. Päätettiin, että perustetaan Sivistystyö kodeille -yhdistys. Luultavasti tällöin Eva Ahlström teki perustettavalle yhdistykselle 1000 mk lahjoituksen (nykyrahassa n. 25.000 €).

Valitettavasti ei ole tietoa, asuivatko Ahlströmit Yrjönkatu 2a vai 2b osoitteessa.

H. Marttojen asiainmisto, Iso-Robertinkatu 1

Martat havaitsivat nopeasti, että jokainen nainen tarvitsisi käyttöönsä vähän omaa rahaa. Näin nainen olisi vapaampikin ja oppisi samalla ottamaan vastuuta yhteiskunnallisistakin asioista. Kananmunien ja hunajan välitysmyynti, kankaiden kutominen ja Turun Marttanukketeollisuus ovat tunnetuimmat rahanhankintakeinot. Kotona tehtyjä tai luonnosta poimittuja ja säilöttyjä tuotteita myytiin myös. Myyntiä varten perustettiin 1.11.1911 Marttojen asiainmisto – Martha Agenturen, jossa tuotteet myytiin tarvitseville.

Kysyntä oli suurta, etenkin kananmunista. Jo ensimmäisenä syksynä siellä myytiin tuotteita 23 haaraosastosta eli yhdistyksestä.

Nykyisin talossa toimii mm. McDonald'sin ravintola. Kuva: Marttaliiton kuva-arkisto

I. Oy Martta – Martha Ab, Erottajankatu 2

Asiainmisto (nykyisin kait lähinnä agenttuuri) laajeni ja sille hankittiin uudet tilat Erottajankadulta kesällä 1914. Kiinteistössä sijaitsi myös

marttojen toimisto sekä ateljee, jossa tuotteita myös valmistettiin. Uudessa myymälässä pidettiin myös pääsiäismyyjäisiä ja basaareja. Vuonna 1916 asiainmistosta tehtiin yhtiö: Oy Martta – Martha Ab, jonka toiminta jatkui ainakin vuoteen 1925. Tuolloin yhtiössä oli elintarvike- ja tekstiiliosasto ja ateljee. Ateljee työllisti 11 henkeä ja 40 ompelijaa ja kutojaa maakunnissa. Myöhemmästä asiainmiston toiminnasta ei ole tietoa.

Talo on rakennettu 1891. Korkein hallinto-oikeus istui talossa 1918–33. Nykyisin siinä pitää majaa Tullihallitus.

J. Vanha Ylioppilastalo, Mannerheimintie 3

Myöhemmin myyjäisiä järjestettiin säännöllisesti ainakin Vanhalla Ylioppilastalolla.

MARKKINAT

Sävel: Tuoll on mun kultani

Hetkisen kiireessä Marttoille suokaa,
Kupponen kahvia täällä nyt juokaa,
Keväinen päivä kun kirkkaan kerran
::: Nyt markkinoilla on :::

Täälläpä ihmettä ihminen kohtaa,
Marttojen kasvot ne kirkkaina hohtaa,
Työnsä ja taitonsa kaikkien nähden
::: Nyt markkinoilla on :::

Martat ne määräävät maassamme onnen,
Panevat työhön ja taistohon ponnien.
Aitoista täysistä aarteita kyllä,
::: Nyt markkinoilla on :::